

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики

СИЛАБУС
обов'язкового освітнього компоненту

«Філософія освіти»

Шифр за навчальним планом: ЗП01
освітньої програми Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня магістр

I курс, 1-й семестр

I. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів - 3		Методи навчання: Систематизований огляд; метод демонстрації з використанням мультимедійного супроводу; дискусія; бесіда; метод проблемного викладу навчального матеріалу; частково-пошуковий; виконання завдань у системі Moodle.npu.edu.ua. Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи; оцінювання створення магістрантом власних мультимедійних презентацій. Мультимедійні презентації на теми, присвячені філософії освіти та окремим історичним епохам і видатним філософам минулого; оцінювання написання магістрантом власного есе; оцінювання письмової доповіді на визначену тему, пов'язаної з філософією освіти; оцінювання когнітивної карти знань. Форма підсумкового контролю: <i>Екзамен</i>
Загальна кількість годин - 90		
<i>Денна</i>		
Лекції:		
14		
Семінарські заняття:		
12		
Лабораторні заняття:		
-	-	
Самостійна робота:		
64	80	
Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
1/4	1/8	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4		
Мова навчання - українська		

Предмет вивчення обов'язкового освітнього компоненту – філософські засади функціонування і розвитку освіти як цілісної системи.

Міждисциплінарні зв'язки з обов'язковими освітніми компонентами: «Освітня політика і лідерство», «Психолого-педагогічні технології», «Організація наукових досліджень».

Мета та завдання обов'язкового освітнього компоненту.

Мета обов'язкового освітнього компоненту полягає у сприянні формуванню самостійного, творчого мислення через засвоєння теоретичних та методологічних засад сучасної освіти, переорієнтації мислення на засвоєння і застосування методу філософської рефлексії в освіті, поєднанні фундаментальної професійної підготовки майбутніх магістрів з сучасними філософсько-світоглядними уявленнями про зміст, засоби і форми освітнього процесу.

Завдання обов'язкового освітнього компоненту:

- розвиток здатності здійснювати освітню діяльність;

- виявлення глибини знання предмету, змісту і завдань філософії освіти як самостійного наукового і навчального освітнього компоненту;
- перевірка готовності розглядати філософію освіти в історико-філософському вимірі та навичок орієнтування в основних напрямках і школах сучасної філософії освіти;
- розвиток гнучких навичок (SoftSkills) у майбутніх магістрів;
- визначення здатності розкривати взаємозв'язки філософії освіти з суміжними освітніми компонентами та її значення для майбутніх магістрів.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

(згідно ОП «Початкова освіта» спеціальності 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти)

Інтегральна компетентність Здатність самостійно та комплексно розв'язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького та інноваційного характеру.

Програмні результати навчання	Компетентності
ПР 1: Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування освіти (в тому числі початкової) в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.	ЗК 1: Здатність до гнучкості мислення, його абстрактності та критичності, аналізу та синтезу. ЗК 2: Здатність до креативності та генерування нових ідей у професійно-педагогічній діяльності.
ПР 5: Організувати та управляти освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси.	ЗК 6: Здатність до здійснення педагогічної діяльності з розумінням її значущості для розвитку суспільства та врахуванням важливості свого впливу на вирішення соціальних проблем. СК 1: Здатність усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.
ПР 8: Відповідати критеріям академічної доброчесності у власній науково-пошуковій і педагогічній діяльності.	СК 7: Здатність створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 години.

Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
	Аудиторн і	лекції	семінарські	лабораторні	СРС	Аудиторн	лекції	семінарські	лаборато	СРС
Модуль 1. Філософія освіти як галузь філософії та навчальна дисципліна										
Тема 1.1. Феномен освіти	2	2			8	4	2	2		30
Тема 1.2. Предмет і мета філософії освіти	4	2	2		8					
Тема 1.3. Історична генеза філософії освіти	4	2	2		8					
Тема 1.4. Філософсько-освітні ідеї в Україні	4	2	2		10					

Разом за модулем 1	14	8	6		34	4	2	2		30
Модуль 2. Освітні ідеї основних напрямів філософії. Проблеми філософії освіти										
Тема 2.1. Критична теорія як теоретичний дискурс освіти	4	2	2		8					
Тема 2.2. Постмодернізм як трансформуючий погляд на сучасну освіту	4	2	2		10	8	4	2		50
Тема 2.3. Проблеми філософії освіти. Навчання і учіння. Політика та етика освіти	4	2	2		12					
Разом за модулем 2	12	6	6		30	8	4	2		50
Усього годин	26	14	12		64	10	6	4		80

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Філософія освіти як галузь філософії та навчальна дисципліна

Тема 1.1. Феномен освіти. Освіта як сфера духовно-інтелектуальної діяльності людини. Завдання освіти. Формування особистості громадянина. Всебічна розвиненість, повноцінність, добросовісність. Продуктивний поступ суспільства. Соціалізація людини. Оптимальна адаптація людини до життя. Освіта як механізм відтворення життєдіяльності людини на індивідуально-особистісному і соціально-культурному рівнях. Статус освіти – вчити і виховувати. Освіта як визначальний фактор духовності. Освіченість, загальнообов'язкові стандарти освіти. Освіта та її зв'язок з раціональною і логічною самодисципліною, орієнтація на знання, розвиток пам'яті і мислення. Свобода творчості в освіті. Суть і значення освіти з позицій філософського аналізу.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Noddings N. Philosophy of education. Routledge, 2018. 280 p.
3. Siegel H. Philosophy of Education. URL: www.britannica.com/topic/philosophy-of-education .

Тема 1.2. Предмет і мета філософії освіти. Понятійний апарат філософії освіти. Філософія освіти як методологічна основою аналізу освітніх систем, освітньої політики, стратегії і тактики освітніх практик. Філософія освіти і парадигма педагогічної науки. Індоктринація в освіті. Філософія освіти як нова соціальна науково-теоретична дисципліна. Плюралізм парадигми філософії освіти. Зміна структури і стратегії обґрунтування філософії освіти стосовно до предмету, який є предметом обговорення. Філософський аналіз в сфері освіти. Зв'язки філософії освіти з гносеологією, аксіологією, етикою, естетикою, антропологією, соціальною філософією, освітньою політикою. Філософія освіти як сфера філософського знання, яка вивчає методологічні засади функціонування і розвитку освіти як цілісної системи. Завдання філософії освіти, вироблення нових цінностей як відповідь на виклики, що постали перед сучасною цивілізацією, інтеграція наукових досліджень в освіті.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Kultaieva M. Homo Digitalis, Digital culture and Digital Education: Explorations of Philosophical Anthropology and of Philosophy of Education. Філософія Освіти. 2020. Т. 26. №. 1.
3. Stables A. et al. Semiotic theory of learning: New perspectives in the philosophy of education. Routledge, 2018. 280 p.

Тема 1.3. Історична генеза філософії освіти. Освіта і виховання Античності. Школа софістів. Парадокс Сократа. Парадокс та місія Платона. Арістотель як вчитель ефективного користування розумом. Стоїцизм. «Бог є дух»: сутність середньовіччя. Розвиток християнства і

інших світових релігій. Тома Аквінський. Августин Блаженний. Гуманізм як освітня філософія. Просвітництво. Кант і Гегель: започаткування педагогічної науки.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Губерський Л. В. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини: навч. посіб. / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень. Київ : [б. в.], 2019. 317 с.
3. Лютий Тарас. Пригоди філософських ідей Західного світу. Київ : Темпора, 2019. 379 с.

Тема 1.4. Філософсько-освітні ідеї в Україні. Філософсько-освітні ідеї XVI-XVII ст. Заснування і розвиток своїх освітніх інституцій. Вироблення критеріїв освіченості. Визначення літературно-джерельних авторитетів. Виокремлення власних наукових, філософських та релігійних пріоритетів. Формування вітчизняної філософсько-освітньої стратегії. Братства. Острозька академія. Києво-Могилянська академія. Поєднання світової філософії з українськими світоглядними орієнтирами. Парадокс Сковороди. Кордоцетризм і раціоналізм. Ідея Сковороди про сродний труд. Завдання кожної людини як свій шлях до Бога. Філософія «серця» Сковороди як вчення про досягнення людиною щастя. Київська академічна традиція XIX-початку XX ст. Діяльність та ідеї М. Драгоманова.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Максюта М. Є. Григорій Сковорода: стійкість пошуку. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 320 с.
3. Жадько В. О. Михайло Драгоманов – публіцист, редактор, видавець. Актуальні проблеми теорії соціальних комунікацій : збірник наукових праць / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2017. Випуск VI «Журналіст, видавець і редактор: проблеми фахової діяльності». С. 4-18

Модуль 2. Освітні ідеї основних напрямів філософії. Проблеми філософії освіти

Тема 2.1. Критична теорія як теоретичний дискурс освіти. Критика суспільства та культури. Рефлексивне ставлення до знання. Пояснення виникнення об'єктів свого пізнання. Макс Горькаймер. Міждисциплінарність і практико-політична «ангажованість». Критична теорія як складова неомарксистської теорії суспільства. Теодор Адорно. Вальтер Беньямін. Герберт Маркузе. Еріх Фромм. Отто Кірхгаймер. Франц Нойманн. Франкфуртська школа. Психологія. Постструктуралізм. Фемінізм. Постколоніалізм. Мультикультуралізм. Дослідження расизму, сексизму, етноцентризму, колоніалізму. Дискурсивне різноманіття «критичних теорій». Культурні дослідження. Літературна критика. Критика освіти.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Сікорська І. М. Мультикультуралізм та його вплив на освіту. Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. 2019. №. 3 (43). С. 133-138.
3. Мацьків Т. Постколоніалізм та ідентичність: вплив радянського минулого на формування сучасної української нації. Українознавчий альманах. 2017. №. 21. С. 68-72.

Тема 2.2. Постмодернізм як критичний і трансформуючий погляд на сучасну освіту. Постмодернізм як культурне явище. Модерністське бачення людини. Витоки цивілізаційної кризи. Постмодернізм як критичний і трансформуючий погляд на сучасність. Погляди Р.Барта, Ж.Батая, Ж. Бодрійяра, Ж. Дельоза і Ф.Гваттарі, Ж. Дерріда, П. Козловські, Ж.-Ф. Ліотара, М. Фуко, В.Вельша, Ф.Джеймсона. Критика ієрархічних систем (расизму, етноцентризму, сексизму, ейджизму). Плюралізм і змішання стилів. Толерантність до невизначеності. Визнання хаосу як середовища для інновацій. Акцент на різноманітності і множинності, сприяння культурному розмаїттю («філософія відмінностей»). Толерантність до Іншого, інклюзивність культури («філософія включення»). Переосмислення підстав, на яких ґрунтується європейська культура і цивілізація (критика логоцентризму, відносність істини, дискурсивність і контекстуальність знання). Радикальне

реформування освіти (освіта як практика свободи). Демократичність і плюралізм самоцінних практик в освіті. Індивідуалізовані методи навчання. Освіта для дорослих.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Павленко Г. В. Толерантність до невизначеності як ресурс психологічного благополуччя студентів. Актуальні проблеми психології. 2019. Т. 7. С. 208-219.
3. Вовк М., Ходаківська С. Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2019. Т. 2. №. 16. С. 39-48.

Тема 2.3. Проблеми філософії освіти. Навчання і учіння. Політика та етика освіти.

Цінність знань та навчальна програма. Логіка та критичне мислення. Навчання та освіта дорослих. Педагогічна освіта. Математична та природознавча освіта. Релігійна освіта. Художня та літературна освіта. Медіаосвіта. Політика та етика освіти. Академічна доброчесність. Мультикультуралізм та космополітанізм в освіті. Громадянська освіта. Інклюзивність і справедливість в освіті. Гендерна освіта. Віртуальна освіта. Сучасні теорії освіти. Ідея університету. Університет у сучасну добу. Болонський процес. Принципи європейської вищої освіти.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.
2. Терепищій С.О. Сучасні освітні ландшафти. Київ : Фенікс, 2016. - 308 с.
3. Філософія освіти. Науковий журнал. URL: <https://philosopheducation.com/index.php/philed>

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№ з/п	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форми виконання/звітності
1.	Тема 1.1. Феномен освіти	З'ясувати зміст поняття освіченість, загальнообов'язкові стандарти освіти	Есе на орієнтовну тему «Хто така освічена людина?»
2.	Тема 1.2. Предмет і мета філософії освіти	Розкрити значення філософії освіти як методологічної основи аналізу освітніх систем, освітньої політики, стратегії і тактики освітніх практик.	Письмова доповідь на орієнтовну тему «Філософські засади сучасної української освіти»
3.	Тема 1.3. Історична генеза філософії освіти	Охарактеризувати особливості історичної трансформації уявлення про освіту, учіння, вчителя і учня, освітній ідеал	Мультимедійні презентації на теми, присвячені філософії освіти та окремим історичним епохам і видатним філософам минулого
4.	Тема 1.4. Філософсько-освітні ідеї в Україні	Грунтовно вивчити загальні особливості зародження і розвитку філософсько-освітніх ідей на теренах України	Усна відповідь. Модульна контрольна робота №1
5.	Тема 2.1. Критична теорія як теоретичний дискурс освіти	Продемонструвати рефлексивне ставлення до знання.	Складання магістрантом когнітивної карти знань.
6.	Тема 2.2. Постмодернізм як трансформуючий погляд на сучасну освіту.	З'ясувати поняття «Толерантність до Іншого», інклюзивність культури («філософія включення»).	Усна відповідь.
7.	Тема 2.3. Проблеми філософії освіти. Навчання і учіння. Політика та етика	Продемонструвати з філософських позицій розуміння сучасних проблем освіти	Усна відповідь. Модульна контрольна робота №2

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. *Форми і методи поточного контролю*

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи, колоквиум.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

6.2. *Форми і методи підсумкового контролю*

Екзамен.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Філософія освіти : навчальний посібник. 2-е видання / за наук. ред. академіка В.П. Андрушенка [та ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 348 с.

2. Noddings N. *Philosophy of education*. Routledge, 2018. 280 p.

Допоміжні:

1. Вовк М., Ходаківська С. Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. Т. 2. №. 16. С. 39-48.

2. Губерський Л. В. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини: навч. посіб. / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень. Київ : [б. в.], 2019. 317 с.

3. Жадько В. О. Михайло Драгоманов – публіцист, редактор, видавець. Актуальні проблеми теорії соціальних комунікацій : збірник наукових праць / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2017. Випуск VI «Журналіст, видавець і редактор: проблеми фахової діяльності». С. 4-18

4. Лютий Тарас. Пригоди філософських ідей Західного світу. Київ : Темпора, 2019. 379 с.

5. Максюта М. Є. Григорій Сковорода: стійкість пошуку. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 320 с.

6. Мацьків Т. Постколоніалізм та ідентичність: вплив радянського минулого на формування сучасної української нації. *Українознавчий альманах*. 2017. №. 21. С. 68-72.

7. Павленко Г. В. Толерантність до невизначеності як ресурс психологічного благополуччя студентів. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. 7. С. 208-219.

8. Сікорська І. М. Мультикультуралізм та його вплив на освіту. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2019. №. 3 (43). С. 133-138.

9. Терепищій С.О. Сучасні освітні ландшафти. Київ : Фенікс, 2016. - 308 с.

10. Філософія освіти. Науковий журнал. URL: <https://philosopheducation.com/index.php/philed>

11. Kultaieva M. Homo Digitalis, Digital culture and Digital Education: Explorations of Philosophical Anthropology and of Philosophy of Education. *Філософія Освіти*. 2020. Т. 26. №. 1.

12. Siegel H. *Philosophy of Education*. URL: www.britannica.com/topic/philosophy-of-education.

13. Stables A. et al. *Semiotic theory of learning: New perspectives in the philosophy of education*. Routledge, 2018. 280 p.

VIII. Інформація про викладача

Викладач	ТЕРЕПИЩІЙ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
Профіль викладача на сторінці кафедри/факультету	Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики https://nnifop.udu.edu.ua/index.php/fakultet/strukturanova/2-uncategorised/134-terepyshchyi-serhii-oleksandrovyeh
Електронна адреса	s.o.terepyshchyi@npu.edu.ua
Контактний телефон	0662572061
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

(політика навчальної дисципліни)

9.1. Вимоги до роботи студентів під час проведення навчальних занять з курсу (відвідування занять, етика поведінки під час занять, відпрацювання пропущених занять тощо)

Політика щодо відвідування

Під час вивчення ОК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravy-la-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhayla-drahomnaova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання ОК відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін.

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій

Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehulivannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhayla-drahomanova>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

9.2. Вимоги до академічної доброчесності студентів.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика ОК ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

X. Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента:

Даний ОК може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).